

PM 2012:128 RVII (Dnr 001-1129/2012)

Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. (Ds 2012:26)

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m.” (Ds 2012:26) hänvisas till vad som sägs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

I budgetpropositionen för år 2012 aviserade regeringen en förändring av beräkningen av ekonomiskt bistånd i syfte att minska marginaleffekterna vid arbete, en så kallad jobbstimulans. Förändringen skulle innebära att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

Om endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd minskar marginaleffekterna vid arbete och det blir mer lönsamt för bidragstagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid. Det gör det möjligt för fler att påverka sin ekonomiska situation.

I och med detta aviserade regeringen även att de överväger att stärka kommunernas möjlighet att ställa samma krav på deltagande i praktik och kompetenshöjande verksamhet på personer med försörjningsstöd oavsett ålder.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att stimulera till att individer med ekonomiskt bistånd kommer ut i arbete snabbare så att de inte hamnar i ett långvarigt biståndsberoende.

Socialnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget även om det är vissa delar som behöver förtydligas.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det måste upplevas som mer lönande att arbeta än att leva på bidrag. Försörjningsstödet får inte bli ett permanent alternativ när det finns möjligheter att försörja sig genom arbete. Insatser och stöd ska ges den enskilde som bidrar till självförsörjning.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det för handläggare av ekonomiskt bistånd innebär två olika nivåer och beräkningsgrunder att ta hänsyn till beroende på om den enskilde har uppburit ekonomiskt bistånd under minst 6 månader eller ej. En

viktig fråga att beakta är vilka beräkningsgrunder som ska tillämpas när personer flyttar mellan olika kommuner.

Norrmalms stadsdelsnämnd är i allt väsentligt positiv till de föreslagna lagändringarna. Att människor kommer ut på arbetsmarknaden och blir självförsörjande är en av samhällets största utmaningar. Det är därför viktigt att skapa incitament som gör att det lönar sig att arbeta och även ta tillfälliga arbeten eller utöka sin arbetstid, trots att behovet av ekonomiskt bistånd kvarstår.

Mina synpunkter

Ekonomiskt bistånd är utformat som det yttersta skyddsnätet och tanken är inte att det ska utgöra en långsiktig försörjning. År 2011 hade 3,6 procent av hushållen i Stockholms stad ekonomiskt bistånd, vilket är den lägsta nivån av biståndstagare i staden sedan år 1982 då socialtjänstlagen infördes. Andelen barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd har halverats sedan 90-talet.

Jobbstimulans i ekonomiskt bistånd riktar sig till de personer som riskerar ett långvarigt ekonomiskt biståndsberoende. Jag välkomnar incitamenten att det alltid ska löna sig att arbeta. Samtidigt är det viktigt att jobbstimulans i ekonomiskt bistånd har klara och tydliga riktlinjer för att lägga grunden till likvärdiga bedömningar. Det ska vara enkelt för de personer som uppbär försörjningsstöd att förstå vad jobbstimulansen innebär så att de har rätt förväntningar. Det är viktigt att säkerställa att inkomstbaserade bidrag så som bostadsbidrag inte påverkas negativt och att kostnader inte förflyttas från staten till kommunerna. Det är även viktigt med klarhet i vad som gäller om personen flyttar över kommungränser.

Jag välkomnar förslaget att stärka kommunernas möjlighet att ställa krav på deltagande i praktik och kompetenshöjande verksamhet för personer med försörjningsstöd oavsett ålder. Praktik och kompetenshöjande verksamheter skapar möjligheter till arbetslivserfarenhet och ökar motivationen för egen försörjning, något som har stor betydelse för de som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen "Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m." (Ds 2012:26) hänvisas till vad som sägs i denna promemoria.

Stockholm den 26 september 2012

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen ”Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m.” (Ds 2012:26), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi delar oron för att en ”jobbstimulans” inom det ekonomiska biståndet kommer att bli komplicerat att genomföra och kräver mycket tydliga riktlinjer. Det går inte att förutsätta att arbetslösa övergår från arbetslöshet till permanent anställning. Det är betydligt vanligare att kortare anställningar varvas med kortare eller längre perioder av arbetslöshet. Frågor som inte är besvarade är om den tvååriga ”jobbstimulansen” är en engångsföreteelse, om de två åren med ”jobbstimulans” måste vara sammanhängande eller om en ny period av ”jobbstimulans” kan påbörjas på nytt efter en period av arbetslöshet.

Det finns också familjer med flera barn där familjeförsörjarna trots heltidsarbete ändå inte kommer upp i samma inkomstnivå som försörjningsstödsnormen. Dessa familjer drabbas då av den effekten att under de första två åren med inkomst av arbete får höjd levnadsstandard då endast 75 procent av arbetsinkomsten räknas som inkomst. När sedan de två åren med ”jobbstimulans” har gått sjunker levnadsstandarden till försörjningsstödsnivå.

Den ”främre” tidsgränsen, dvs. att det ska vara tillämpligt endast för de som haft bistånd under minst sex månader, kan skapa ojämlikhet. En person kan alltså vara berättigad till stöd om den först mottar försörjningsstöd under sex månader och sedan hittar ett jobb, medan en med exakt samma kostnader och inkomster, men som redan har ett arbete inte blir berättigad. I remissen motiveras det med att lagändringen inte ska göra att en ny grupp blir berättigad till försörjningsstöd, utan att det är en satsning på de som har haft bidraget under en längre period. Det må vara gott tänkt, men frågan är om det inte ändrar hela synen på socialbidraget som det yttersta skyddsnätet och att det är ”lika för alla”?

Även vi framhålla att kommunerna kompenseras för ökade kostnader, och vill här framhålla att även våra förvaltningar och deras anställda kan komma att få fler och mer arbetskrävande arbetsinsatser. Man kan inte förvänta sig att socialsekreterare och biståndshandläggare med flera arbetsgrupper ska kunna göra fler och tyngre arbetsuppgifter med bibehållen kvalitet för staden och för medborgarna utan att resurser tillförs till deras arbete.

Det antecknades till förteckningen att Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta

Som svar på remissen ”Jobbstimulans i ekonomiskt bistånd m.m.” hänvisas till nedanstående yttrande.

I grunden är det bra om tröskeffekter minskar mellan försörjningsstöd och egen inkomst, men samtidigt finns en rad obesvarade frågor om hur jobbstimulansen ska fungera och vilka konsekvenserna blir vilket framgår i socialförvaltningens tjänsteutlåtande.

Det förtjänar att lyftas fram att jobbstimulansen endast berör personer nära arbetsmarknaden, och således inte den stora del av de som söker ekonomiskt bistånd som står långt från

arbetsmarknaden och kanske inte har arbetat på många år. För att fler ska komma i arbete krävs precis som socialförvaltningen påpekar en bredare efterfrågan på arbetsmarknaden. Redan idag har många som arbetar deltid svårt att få utöka sin arbetstid.

De som efter två år med jobbstimulans fortfarande behöver försörjningsstöd kommer att få en sänkning av biståndet när lönen räknas med fullt ut. En person som får jobbstimulans och sedan blir sjukskriven får minskat bistånd, vilket kan jämföras med jobbskatteavdraget som inte gäller sjuka och arbetslösa. Det kan också finnas en risk att bostadsbidraget sänks eftersom personen med jobbstimulans får högre inkomst än tidigare.

Sammantaget kan det som spontant låter mycket bra få betydande negativa konsekvenser. De underliggande värderingarna som ligger bakom förslaget om jobbstimulansen liknar jobbskatteavdraget, som vänsterpartiet anser vara djupt orättvist mot sjuka, arbetslösa och pensionärer, utifrån principen att alla inkomster ska beskattas lika. Vi ställer inte upp på värderingar om att försörjningsstödstagare måste "stimuleras" att arbeta. De allra flesta människor som saknar arbete vill inget hellre än att få ett arbete. Det viktigaste för att människor ska kunna försörja sig själva är en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik.

När det gäller förslaget att ställa krav på deltagande i praktik även för personer över 25 år menar vi att det enda rimliga är att ha kvar nuvarande bestämmelser. Förslaget innebär en förskjutning från att se individens hela situation till att alla med ekonomiskt bistånd ska bedömas på samma sätt. Personer som söker bistånd har olika förutsättningar och biståndet ska utformas efter individens behov och förmåga. Däremot skulle vi gärna se en lagstiftning om att praktikplatser alltid ska vara meningsfulla och att folk inte ska utnyttjas som obetald arbetskraft för uppgifter som man annars har anställda för.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Wanngård* och *Roger Mogert* (båda S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Det antecknades till protokollet att Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

ÄRENDET

I budgetpropositionen för 2012 aviserade regeringen en förändring av beräkningen av ekonomiskt bistånd i syfte att minska marginaleffekterna vid arbete, en så kallad jobbstimulans. Förändringen skulle innebära att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Om endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd minskar marginaleffekterna vid arbete och det blir mer lönsamt för bidragstagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid. Det gör det möjligt för fler att påverka sin ekonomiska situation. I och med detta aviserade regeringen även att de överväger att stärka kommunernas möjlighet att ställa samma krav på deltagande i praktik och kompetenshövande verksamhet på personer med försörjningsstöd oavsett ålder.

Jobbstimulansen är främst tänkt att nå personer som riskerar att hamna i långvarigt biståndsberoende. I promemorian föreslås att den som fått försörjningsstöd, oavbrutet, under sex månader och har inkomster av anställning därefter under två år, vid behov av ekonomiskt bistånd ska ha rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av dessa inkomster.

Kostnaderna för förslaget när det gäller ändringarna i beräkningen av biståndet beräknas till ca 200 miljoner kronor per år. Kommunernas kostnader för det ekonomiska biståndet kommer därmed att öka och de ska kompenseras enligt finansieringsprincipen. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Stadsledningskontoret	5
Socialnämnden	6
Farsta stadsdelsnämnd	8
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	9
Norrmalms stadsdelsnämnd	10

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att stimulera till att individer med ekonomiskt bistånd kommer ut i arbete snabbare så att de inte hamnar i ett långvarigt biståndsberoende.

Förutsättningen för att beviljas ekonomiskt bistånd är i dagsläget att personen har uttömt sina egna möjligheter till försörjning samt gjort vad den kan för att bli självförsörjande i framtiden. Ytterst få undantag från detta regleras i Socialtjänstlagen. En förändring av beräkningen av biståndet innebär att personer som haft bistånd i mer än sex månader, med förvärvsinkomster kommer att ha möjlighet till att 25 procent av inkomsterna undantas vid beräkningen av ekonomiskt bistånd under max två år. En förändring i beräkningen av ekonomiskt bistånd förutsätter att den är transparent och lätt att förstå för medborgaren och att det inte

öppnar för olika bedömningar så att personer får olika storlek på biståndet. Förslaget innebär att de personer som har ekonomiskt bistånd kortare tid än sex månader kommer att behandlas på annat sätt än de som har det mer än sex månader. Stadsledningskontoret befärar att detta kan innebära att fler väljer att inte satsa på att ordna arbete snabbare än sex månader, eftersom dessa gynnas av systemet. Regelförändringen kan också, enligt stadsledningskontoret, leda till vissa inlåsnings effekter eftersom en person kommer att gynnas med 25 procent högre inkomst än om denne skaffar ett arbete över normgränsen för ekonomiskt bistånd. De regelförändringar som föreslås kan leda till att fler inte kommer ut i arbete utan aktivt väljer att stanna kvar i biståndsberoende. Därför anser stadsledningskontoret att förslaget bör avslås.

En del personer kommer inte ha möjlighet att påverka sin arbetssituation utan blir kvar efter två år under samma förhållanden som innan. Det innebär att en del personer och hushåll kommer att få minskade inkomster efter två år. Även personer som under tiden blir sjuk-skrivna och får sjukpenning kommer att få sämre ekonomi, vilket kan påverka personens situation ytterligare negativt. En annan situation som kan uppkomma är att personer som efter dessa två år blir självförsörjande en tid och sedan ansöker om ekonomiskt bistånd igen sedan efter sex månader omfattas dessa ånyo av rätten till jobbstimulans.

Förändring av beräkningen av ekonomiskt bistånd innebär också att personer med inkomst av förvärvsarbete och personer med andra inkomster behandlas olika och beviljas olika bistånd. I förslaget lyfts att det måste bli mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid. I och med en jobbstimulans minskar margineffekterna vid arbete. En stor del av de personer som ansöker om ekonomiskt bistånd står inte nära arbetsmarknaden och har inte arbetat på flera år eller kanske inte alls. Detta förslag berör enbart personer nära arbetsmarknaden.

Personer med låg eller ingen inkomst och som har barn eller är under 28 år har möjlighet att söka bostadsbidrag. Bostadsbidraget beräknas på en persons eller hushållets inkomst. Detta innebär att vid beräkningen av ekonomiskt bistånd på 75 procent av inkomsten finns det en risk att bostadsbidraget kommer att sänkas eftersom personer har högre inkomst än innan, vilket i sin tur medför att biståndet indirekt kommer att behöva utökas ytterligare. Detta innebär en överskjutning av kostnader från staten till kommunerna.

Stadsledningskontoret befärar också att socialsekreterares arbetsuppgifter kommer att förändras från att arbeta med att stödja personer som inte har arbeten och hjälpa dem komma ut i riktig försörjning till att administrera personer som har deltidsjobb, men som inte kommer att gå vidare fullt ut till egen försörjning på grund av de inlåsnings effekter som förslaget innebär. Regelverket är dessutom krångligt och svårförståeligt varvid mycket tid kommer att krävas för att förklara det. Stadsledningskontoret anser att socialsekreterarna har ett oerhört viktigt uppdrag att få ut människor i långvarig självförsörjning genom insatser samt motive-rande samtal. Regelförändringen underminerar det uppdraget genom att mer tid kommer gå till att administrera samt förklara regelverket.

Vidare innebär regelförändringen att nya administrativa rutiner samt att anpassningar av IT-stöd behöver genomföras. Detta kräver investeringar samt mer personal i ett initialskede. Stadsledningskontoret hävdar att även kommunens kostnader för detta bör räknas med i finansieringen av förslaget.

Som svar på remissen ” Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m. m. (Ds 2012:26) ” hänvisas till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2012 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Ewa Samuelsson (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget även om det är vissa delar som behöver förtydligas. Remissen är uppdelad i två delar, där del ett behandlar förändringar i beräkningen av ekonomiskt bistånd och del två möjligheten att anvisa till praktik eller kompetenshöjande verksamhet även för personer över 25 år.

Jobbstimulans

Idag är en förutsättning för att beviljas ekonomiskt bistånd att personen har uttömt sina egna möjligheter till försörjning samt gjort vad den kan för att bli självförsörjande i framtiden. Ytterst få undantag från detta regleras i 4 kap 1 § Socialtjänstlagen vad gäller t.ex. hemmavarande barns inkomster. En förändring av beräkningen av biståndet innebär att personer med förvärvsinkomster kommer att ha möjlighet till att 25 % av inkomsterna undantas vid beräkningen under max två år. En förändring i beräkningen av ekonomiskt bistånd förutsätter att den är transparent och lätt att förstå för medborgaren och att det inte öppnar för olika bedömningar så att personer får olika storlek på biståndet.

Förändringen av beräkningen av ekonomiskt bistånd innebär att personer med inkomst av förvärvsarbete och personer med andra inkomster behandlas olika och beviljas olika bistånd. Ett av regeringens övergripande mål är att få fler personer i arbete och minska utanförskapet och därmed öka förmågan till självförsörjning. I förslaget lyfts att det måste bli mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid. I och med en jobbstimulans minskar margineffekterna vid arbete. En stor del av de personer som ansöker om ekonomiskt bistånd står inte nära arbetsmarknaden och har inte arbetat på flera år eller kanske inte alls. Detta förslag berör enbart personer nära arbetsmarknaden. För att få fler i arbete och nå självförsörjning är en förutsättning att det finns en bredare efterfrågan på arbetsmarknaden och att alla får löner i rätt nivå. Många personer som arbetar deltid har idag svårigheter att få utöka sin arbetstid.

En del personer kommer inte ha möjlighet att påverka sin arbetssituation utan blir kvar efter två år under samma förhållanden som innan. Det innebär att en del personer/hushåll kommer få minskade inkomster efter två år. En förutsättning är att en person är väl införd under vilka förutsättningar deras bistånd beviljas. Om en person under tiden blir sjuk-skriven och får sjukpenning kommer deras bistånd att minskas vilket kan vara svårt att förstå. Det kan skapa en försämrad situation för en person som är sjuk. En annan fråga är huruvida en person som efter dessa två år blir självförsörjande en tid och sedan ansöker igen i sex månader i sträck ånyo omfattas av rätt till s.k. jobbstimulans.

Personer med låg eller ingen inkomst och som har barn eller är under 28 år har möjlighet att söka bostadsbidrag. Bostadsbidraget beräknas på en persons eller hushållets inkomst. Detta innebär att vid beräkningen av ekonomiskt bistånd på 75 % av inkomsten finns det en risk att bostadsbidraget kommer att sänkas eftersom personer har högre inkomst än innan. Detta medför att biståndet indirekt kommer att behöva utökas ytterligare.

Anvisning till praktik eller kompetenshöjande verksamhet

I arbetet med att stödja personer att bli självförsörjande ingår att motivera personer att

komma ut på arbetsmarknaden. Många personer har liten eller ingen arbetslivserfarenhet och där kan praktik eller kompetenshöjande verksamhet vara ett led på vägen. Personer som är arbetslösa och har arbetsförmåga uppmanas att skriva in sig på Arbetsförmedlingen och med detta inleds även samverkan. Trepartsamtal är en vanlig form för att gemensamt planera och se vilka möjligheter som finns för varje individ.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av promemorian Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. (Ds 2012:26).

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Mariana Moreira Duarte m.fl. (MP) och Laura Roselli (V), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att det måste upplevas som mer lönande att arbeta än att leva på bidrag. Försörjningsstödet får inte bli ett permanent alternativ när det finns möjligheter att försörja sig genom arbete. Insatser och stöd ska ges den enskilde som bidrar till självförsörjning.

Förvaltningens grundinställning är således att det behövs olika åtgärder och insatser för att minska beroendet av försörjningsstöd. Det behövs stimulanser och motiverande stöd riktat till den enskilde. Jobbstimulans kan vara ett sådant stöd i vissa fall. Dock bör man inte ha för stora förväntningar på att fler sökande ska bli självförsörjande om 25 procent av inkomsten av deltidsjobb undantas när rätten till försörjningsstöd prövas. Socialsekreterarna möter idag inte många arbetslösa med försörjningsstöd som avstår från att ta tillfälliga arbeten eller deltidsjobb med hänvisning till att det inte lönar sig. Det finns så många andra drivkrafter än de rent inkomstmässiga som tillgodoses när en person får jobb, inte minst känslan av delaktighet och upplevelsen av att kunna försörja sig själv. Det gör att de allra flesta tar tillfälliga arbeten om de står till buds.

En annan synpunkt är att införandet av en jobbstimulans främst kommer att ha betydelse för personer som står relativt nära arbetsmarknaden, det vill säga de som har arbetsförmåga men ändå inte lyckas få ett arbete med tillräcklig inkomst för att vara självförsörjande. Nästan hälften av de som får försörjningsstöd i Farsta står långt från arbetsmarknaden. För dem kommer jobbstimulans inte att ha några effekter. I dessa fall behöver Försäkringskassan och landstingets psykiatri ta ett större ansvar för rehabilitering och insatser.

Förvaltningen vill också framhålla att det kan komma att uppstå komplikationer i handläggningen av försörjningsstödet. Det kommer att behövas tydliga vägledande riktlinjer. Bland annat behöver klargöras vad som utgör de särskilda skäl då socialtjänsten kan frångå kravet på att den enskilde haft försörjningsstöd under sex månader, eller kortare tid, för att 25 procent av eventuella inkomster ska undantas vid biståndsberäkning.

Det måste också klargöras när de sex månaderna ska börja räknas vid flytt mellan kommuner.

Förvaltningen ser också en risk för att andra bidrag, som till exempel barnfamiljer med låga inkomster kan ha, reduceras när inkomsten ökar. Så kan bli fallet med det inkomstbaserade bostadsbidraget. I de fall försörjningsstöd beviljas utifrån 75 procent av

inkomsten finns en risk att bostadsbidraget sänks, vilket i sin tur kan medföra ett ökat behov av försörjningsstöd.

Förvaltningen vill framhålla vikten av en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av vilka effekter införandet av en jobbstimulans får, till exempel komplikationer i handläggningen, antalet biståndsmottagare, tiden för bidragsberoende och kommunernas kostnader.

Förvaltningen välkomnar den föreslagna förändringen att socialtjänsten inte längre måste ha särskilda skäl för att kräva att de som är 25 år eller äldre ska delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet för att få försörjningsstöd. Detta kan bidra till att fler får förutsättningar att komma ur bidragsberoende och närma sig arbetsmarknaden. Dock kräver det ett fortsatt utvecklat samarbete mellan arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna för att få fram meningsfulla och kvalitativt bra praktik- och arbetsträningsplatser.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Bengt Roxne m.fl. (S) och vice ordförande Leif Larsson (V), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Remissen omfattar två delar, dels förändringar i beräkningen av ekonomiskt bistånd s.k. jobbstimulans och dels möjligheten att anvisa praktik eller kompetenshöjande verksamhet för personer oavsett ålder. Förvaltningen vill lyfta fram vissa delar i förslaget som behöver beaktas.

Jobbstimulans

Det är idag en förutsättning för att beviljas ekonomiskt bistånd att personen har uttömt sina egna möjligheter till försörjning samt att den enskilde har gjort vad som är möjligt för att bli självförsörjande på kort och lång sikt. En stor del av de personer som ansöker om ekonomiskt bistånd står långt ifrån arbetsmarknaden och har inte arbetat på flera år eller kanske inte alls. Förslaget om att införa en "Jobbstimulans" berör i huvudsak de personer som står nära arbetsmarknaden.

Kostnaden för ekonomiskt bistånd uppgick under 2011 till 139,7 mnkr i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd. I juni månad 2012 var antalet bidragshushåll 1 175 och av dessa har 80% haft ekonomiskt bistånd längre tid än 9 månader. En stor del av de personer som uppbär försörjningsstöd, 33 %, har haft ekonomiskt bistånd mer än 4 år och flertalet av dessa personer står långt ifrån arbetsmarknaden.

En förändring i beräkningen av ekonomiskt bistånd innebär att personer som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 6 månader har rätt att undanta 25 % av inkomsterna under de kommande två åren vid beräkning av ekonomiskt bistånd. 75 % av inkomsterna ska ligga till grund för beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd. Syftet är att det ska vara stimulerande för den enskilde att ta tillfälliga arbeten och/eller utöka arbetstiden. Om den enskilde ökar sina inkomster under en tid kan det också påverka beräkningen av bostadsbidrag samt sjukpenning. Detta påverkar i sin tur bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. En förändring i beräkningen av ekonomiskt bistånd förutsätter att den är tydlig och lätt att förstå för den enskilde.

För handläggare av ekonomiskt bistånd innebär det två olika nivåer och beräkningsgrunder att ta hänsyn till beroende på om den enskilde har uppburit ekonomiskt bistånd under minst 6 månader eller ej. En viktig fråga att beakta är vilka beräkningsgrunder som ska tillämpas när personer flyttar mellan olika kommuner.

Det är av stor betydelse att tydliga tillämpningsanvisningar tas fram och att information ges till personal som handlägger ekonomiskt bistånd inför eventuella förändringar i lagstiftningen.

Förslaget kan komma att innebära att fler personer har rätt till ekonomiskt bistånd under längre tid i och med att endast en del av inkomsten ligger till grund för beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Sammantaget kan det innebära längre bidragstider och ökade kostnader för kommunerna. Kostnadsökningen beräknas av utredningen till 200 miljoner kronor per år. En förutsättning för reformens genomförande är att kommunerna kompenseras för de merutgifter som förändringarna innebär.

Anvisning av praktik eller kompetenshöjande insatser

I arbetet med att personer ska bli självförsörjande ingår att ge stöd till den enskilde att komma ut på arbetsmarknaden. Många personer som uppbär ekonomiskt bistånd står långt ifrån arbetsmarknaden och där kan en praktikplats eller andra kompetenshöjande insatser vara av stor betydelse. Den föreslagna förändringen om att kunna anvisa praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet oavsett ålder är positivt.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 augusti 2012 att anse remissen besvarad med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamöterna Shadi Larsson och Nicke Grundberg (båda MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till de föreslagna lagändringarna. Att människor kommer ut på arbetsmarknaden och blir självförsörjande är en av samhällets största utmaningar. Det är därför viktigt att skapa incitament som gör att det lönar sig att arbeta och även ta tillfälliga arbeten eller utöka sin arbetstid, trots att behovet av ekonomiskt bistånd kvarstår. Att arbeta ger inte bara erfarenhet utan kan också ge den enskilde referenser som ökar möjligheten att mera permanent komma ut på arbetsmarknaden.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd på Norrmalm uppgick år 2011 till 27,8 mnkr inklusive kostnad för handläggning. Under första halvåret i år har i genomsnitt 247 hushåll per månad beviljats ekonomiskt bistånd. De senaste åren har kostnaderna för ekonomiskt bistånd överstigit budgeterade nivåer.

Som framgår av förslaget kan socialtjänsten frångå kravet på att den enskilde haft ekonomiskt bistånd under sex månader, eller om det finns *särskilda skäl* kortare tid, för att vid beräkningen av biståndet få undanta 25 procent av eventuella inkomster.

I förslaget till införande av jobbstimulans ges endast ett exempel på vad som skulle kunna vara särskilda skäl. Det är viktigt att inför implementering av den s.k. jobbstimulansen klargöra vilka omständigheter som är att betrakta som särskilda skäl. Det finns annars stor

risk för olika bedömningar.

Av förslaget framgår inte vad som händer om personer med behov av ekonomiskt bistånd och arbetsinkomst flyttar till annan kommun. Även i detta fall behövs det ett klargörande. Är det först efter att personen haft ekonomiskt bistånd från en och samma kommun under sex månader som man vid beräkningen av det ekonomiska biståndet ska undanta 25 procent av inkomsten?

Barnfamiljer med låga inkomster och personer under 28 år kan ha rätt till bostadsbidrag. Bidraget är inkomstbaserat. I de fall ekonomiskt bistånd beviljas med hänsyn tagen till 75 procent av inkomsten finns det en risk för att bostadsbidraget sänks, vilket i sin tur kan medföra ett ökat behov av ekonomiskt bistånd och därmed ökade kostnader.

Det kommer sannolikt att finns personer, som efter att i två år haft arbetsinkomst och därmed beviljats ekonomiskt bistånd inom ramen för jobbstimulansen men som av olika skäl inte lyckats få högre lön. Detta innebär återigen en försämrad ekonomi, vilket kan vara svårt för den enskilde att förstå eftersom förhållandena är oförändrade. Det är därför viktigt att den enskilde är väl införstådd med under vilka förutsättningar han eller hon beviljas bistånd.

Förvaltningen vill framhålla vikten av en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av vilka effekter införandet av en jobbstimulans får, t.ex. vad gäller antalet biståndsmottagare, tiden för bidragsberoende och kommunernas kostnader.

Som framgår av förslaget kommer införandet en jobbstimulans främst att ha betydelse för personer som står relativt nära arbetsmarknaden, dvs. de som har arbetsförmåga men trots detta inte lyckats få ett arbete med tillräcklig inkomst för att vara självförsörjande.

En förhållandevis stor andel av dem som uppbär ekonomiskt bistånd står dock långt från arbetsmarknaden. Vad gäller Norrmalm bedöms drygt hälften av dem som har behov av ekonomiskt bistånd tillhöra den gruppen. Som framgår av promemorian finns idag personer med långvarigt behov av försörjningsstöd i alla åldersgrupper. Förvaltningen stödjer förslaget om att socialnämnden ska kunna begära att alla som får försörjningsstöd, oavsett ålder, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Ewa Samuelsson (KD) enligt följande.

Alliansens utgångspunkt är att det alltid ska löna sig att arbeta, även om det rör sig om några extra timmar varje vecka.

Utvecklingen i Stockholms stad går i rätt riktning. Fler biståndstagare går till egen försörjning via jobbtorg och utbildning. År 2011 redovisades den lägsta nivån av biståndstagare i staden sedan 1982. Andelen barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd har halverats sedan 90-talet. Genom en jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet gör Alliansen det mer lönsamt att arbeta samtidigt som det tar bort inläsningseffekten i försörjningsstödet, vilket kan hjälpa fler ur ett ekonomiskt biståndsberoende.

I det korta perspektivet handlar det om att stärka ekonomin för de mest utsatta. Alliansregeringen har stärkt flerbarnstillägget i barnbidraget, höjt bostadsbidragen och höjt riksnormen för försörjningsstöd. Det är dock genom de långsiktiga insatserna som fler kan gå från bidragsberoende till arbete. Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet är en viktig del i detta.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V) enligt följande.

Vi delar förvaltningens synpunkter på förslaget. Vi delar också oron som de fackliga organisationerna lyfter fram angående förslaget. De menar att "jobbstimulans" inom det ekonomiska biståndet kommer att bli komplicerat att genomföra och kräver mycket tydliga riktlinjer. Det går inte att förutsätta att arbetslösa övergår från arbetslöshet till permanent anställning. Betydligt vanligare att kortare anställningar varvas med kortare eller längre perioder av arbetslöshet. Frågor som inte är besvarade är om den tvååriga "jobbstimulansen" är en engångsföreteelse, om de två åren med "jobbstimulans" måste vara sammanhängande eller om en ny period av "jobbstimulans" kan påbörjas på nytt efter en period av arbetslöshet.

Det finns också "mångbarnsfamiljer" där familjeförsörjarna trots heltidsarbete ändå inte kommer upp i samma inkomstnivå som försörjningsstödsnormen. Dessa familjer drabbas då av den effekten att under de första två åren med inkomst av arbete får höjd levnadsstandard då endast 75 procent av arbetsinkomsten räknas som inkomst. När sedan de två åren med "jobbstimulans" har gått sjunker levnadsstandarden till försörjningsstödsnivå.

Den "främre" tidsgränsen, dvs. att det ska vara tillämpligt endast för de som haft bistånd under minst sex månader, kan skapa ojämlikhet. En person kan alltså vara berättigad till stöd om den först mottar försörjningsstöd under sex månader och sedan hittar ett jobb, medan en med exakt samma kostnader och inkomster, men som redan har ett arbete inte blir berättigad. I propen motiveras det med att lagändringen inte ska göra att en ny grupp blir berättigad till försörjningsstöd, utan att det är en satsning på de som har haft bidraget under en längre period. Det må vara gott tänkt, men frågan är om det inte ändrar hela synen på socialbidraget som det yttersta skyddsnätet och att det är "lika för alla"?

Det finns mycket liten koppling mellan krav på aktivitet och att folk blir självförsörjande. Risken är i stället att det ökar pressen på handläggare att avslå ansökningar om bistånd i det fall kraven inte uppfylls. Och, vem tillförsäkrar att det blir en god kvalitet i dessa insatser?

Vem utvärderar och mäter det? Kommer resurser tillföras till kommunerna - eller, blir det som vanligt: fler arbetsuppgifter som ska rymmas inom "befintliga resurser"?

Det finns många frågetecken som behöver besvaras.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (S) enligt följande.

Stadsdelsnämnden ställer sig i huvudsak bakom förvaltningens förslag och anför därutöver:

Mycket har försämrats för de allra mest utsatta i vårt samhälle sedan vi fick en borgerlig regering 2006 samt borgerligt styre i landstinget och staden. Stramare regler i arbetslöshetsförsäkringen samt ändrade regler som kraftigt ökade avgiften för att vara med i försäkringen har gjort att många människor idag står utan skydd vid arbetslöshet och istället hänvisas till kommunernas försörjningsstöd.

Likasa har regeringen kraftigt försämrat sjukförsäkringen och gjort att allt fler sjuka istället får förlita sig på det sista skyddsnätet i samhället, försörjningsstödet, när deras sjukpenningdagar tagit slut.

Det är självklart önskvärt att allt fler personer kommer i arbete, vi delar den bild som socialsekreterarna vittnar om i förvaltningens tjänsteutlåtande: att de arbetslösa vill arbeta och avstår inte från att ta tillfälliga jobb för att det inte lönar sig.

Vi ser flera problem med förslaget om att tvinga ut fler personer på praktik. Bland annat för att det redan idag är svårt att hitta meningsfulla praktikplatser. Det är enormt viktigt att de praktikplatser som anvisas verkligen har en möjlighet att leda till anställning och inte bara blir ett sätt för arbetsgivare att få billig, gratis arbetskraft. Det är också viktigt att praktikplatserna inte ersätter ordinarie arbetskraft. Det ska ställas hårda krav på arbetsgivarna att praktikanterna får handledare och specialutformade utbildningsprogram som gör att de får chans till en fast anställning och egen försörjning så fort som möjligt.

Vi är i grunden positiva till förslaget att den som har försörjningsstöd ska kunna få biståndet beräknat på bara 75 procent av inkomsten på tillfälliga inkomster, men vill se ytterligare åtgärder för att få människor tillbaka i arbete.

Likasa vill vi påpeka att det är viktigt att regeringen tar ansvar för den situation man skapat och snabbt rättar till de fel som finns i dagens sjukförsäkringssystem. Sjuka människor ska inte tvingas till försörjningsstöd eller ut på arbetsmarknaden för att konkurrera om jobb som inte finns!

Likasa skapar de nya reglerna kring a-kassa vid deltidsarbetslöshet stora problem, och om man verkligen tror på att det ska löna sig att arbeta är det konstigt att fortsätta straffa den som under sin arbetslöshet tar ett nytt jobb på deltid.

När det gäller unga arbetslösa, som aldrig lyckats kvalificera sig i a-kassan, krävs det ett rejält kunskapslyft, med bland annat fler komvuxplatser, där unga människor får möjlighet att komma tillbaka till skolorna. Det är ett stort problem för många unga arbetslösa idag då skolorna inte förmår se till att de lämnat skolorna med fullständiga betyg.

Reservation anfördes av Mariana Moreira Duarte m.fl. (MP) och Laura Roselli (V) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut bifalles i huvudsak
2. Därutöver vill vi framföra följande

Människor som får försörjningsstöd ska inte tvingas ut i praktik. Det är mycket bra om alla som vill får göra praktik med meningsfulla sysslor (utan att ersätts ordinarie arbetskraft) eller studera medan de får försörjningsstöd. Men ingen ska tvingas ut på praktik för att ha rätt

till försörjningsstöd. De flesta människor som lever på försörjningsstöd gör det inte för att undvika att arbeta. De gör det eftersom det inte finns tillräckligt många arbeten så att det "räcker till alla och eftersom arbetsmarknaden inte är anpassad till allas olika förmåga.

Vi vill poängtera att fler arbetstillfällen inte skapas genom att ställa hårdare krav på dem som får sin försörjning genom bidrag.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Bengt Roxne m.fl. (S) och vice ordförande Leif Larsson (V) enligt följande.

Vi är i huvudsak positiva till förslagen i remissen gällande den del som behandlar frågan om att den som beviljas ekonomiskt bistånd, under vissa förutsättningar, har rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av eventuell arbetsinkomst, s.k. jobbstimulans. Även de klargöranden som Förvaltningen önskar i bifogat tjänsteutlåtande är relevanta och förtjänar att besvaras. Däremot delar vi inte förslaget att social-nämndens möjlighet att anvisa praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet skall utökas till att omfatta alla som uppbär ekonomiskt bistånd. Det är naturligtvis rimligt att ställa motkrav på människor som uppbär ekonomiskt bistånd i lika hög grad för de som fyllt 25 år som för de under 25 men vi anser att det hanteras på ett godtagbart sätt redan idag. Vi anser att förslaget innebär en förskjutning från att se individens hela situation till att alla med ekonomiskt bistånd dras över en och samma kam, vilket i sin tur kan leda till att tjänstemän pressas att finna praktik eller annan sysselsättning trots att de i sin ursprungliga bedömning är fullt medvetna om att individen inte har någon faktisk möjlighet att delta i sådan.

Idag är det ju tyvärr inte ovanligt att försäkringskassan ser individer som friska men arbetsförmedlare eller potentiella arbetsgivare ser desamma som arbetsoförmögna pga. fysisk eller psykisk sjukdom. Därmed är det också rimligt att tro att fler människor riskerar hamna helt och hållet utanför den gemensamma välfärden. Och utan försörjningsstöd eller arbete återstår inte många alternativ i dagens samhälle, kvar finns då endast välgörenhet eller eventuell möjlighet att bli försörjd av anhöriga och/eller vänner. Vi menar därför att det enda rimliga måste vara att erbjuda alla över 25 år rätt till praktik eller liknande istället för att kräva detsamma som förslaget är utformat. Samt att vi måste slå vakt om rätten att se till individens möjligheter och inte begränsa densamma.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) enligt följande.

Vi är i huvudsak positiva till förslagen i remissen gällande den del som behandlar frågan om att den som beviljas ekonomiskt bistånd, under vissa förutsättningar, har rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av eventuell arbetsinkomst, s.k. jobbstimulans. Även de klargöranden som Förvaltningen önskar i bifogat tjänsteutlåtande är relevanta och förtjänar att besvaras.

Däremot delar vi inte förslaget att socialnämndens möjlighet att anvisa praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet skall utökas till att omfatta alla som uppbär ekonomiskt bistånd. Vi menar tvärtom att det är helt fel väg att gå.

Det är naturligtvis rimligt att ställa motkrav på människor som uppbär ekonomiskt bistånd i lika hög grad för de som fyllt 25 år som för de under 25 men vi anser att det hanteras på ett godtagbart sätt redan idag.

Vi anser att förslaget innebär en förskjutning från att se individens hela situation till att alla med ekonomiskt bistånd dras över en och samma kam, vilket i sin tur kan leda till att tjänstemän pressas att finna praktik eller annan sysselsättning trots att de i sin ursprungliga

bedömning är fullt medvetna om att individen inte har någon faktisk möjlighet att delta i sådan. Idag är det ju tyvärr inte ovanligt att försäkringskassan ser individer som friska men arbetsförmedlare eller potentiella arbetsgivare ser desamma som arbetsoförmögna pga. fysisk eller psykisk sjukdom.

Därmed är det också rimligt att tro att fler människor riskerar hamna helt och hållet utanför den gemensamma välfärden. Och utan försörjningsstöd eller arbete återstår inte många alternativ i dagens samhälle, kvar finns då endast välgörenhet eller eventuell möjlighet att bli försörjd av anhöriga och/eller vänner. Vi menar därför att det enda rimliga måste vara att erbjuda alla över 25 år rätt till praktik eller liknande istället för att kräva detsamma som förslaget är utformat. Samt att vi måste slå vakt om rätten att se till individens möjligheter och inte begränsa densamma.

Reservation anfördes av ledamöterna Shadi Larsson och Nicke Grundberg (båda MP) enligt följande.

1. Delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Därutöver anför följande;

Vi tycker att förvaltningens svar är bra men vill gärna komplettera svaren med våra synpunkter:

Det är viktigt att veta vem och vilka som har ansvaret för att ordna praktikplatserna, hur det ska gå till i praktiken och vilka arbetsplatser som ska ta emot praktikanterna. Vi anser att i den mån det är möjligt, ska hänvisning till en praktikplats vara anpassad efter de arbetssökandenas utbildningsbakgrund och kompetens. Detta för att praktiken bättre ska bidra till de arbetssökandes kompetenshöjning och utveckling. Vid praktikplacering ska hållbarhet och långsiktighet beaktas. Även mer kvalificerade praktikplatser bör identifieras och erbjudas till personer med högskoleutbildningar.

Vi tycker också att hänsyn ska tas till intresset hos arbetssökanden. Annars kan samarbetet mellan tjänstemän och arbetssökanden försvåras.

Barnperspektiv ska beaktas då en person som har barn tackar nej till en praktikplats.

Praktikplatserna ska väljas med omsorg och det bör finnas krav på arbetsgivarna som ska se till att praktikanten utvecklas under praktiktiden. Både arbetsgivaren och praktikanten ska följas upp och handledas under hela praktiktiden.

Vid jobbstimulans i ekonomiskt bistånd ska myndigheterna se till att reformen inte blir till nackdel för försörjningstagaren. Vi har förstått att olika rutiner finns i olika länder. I Birmingham, Storbritannien, får arbetssökande med behov av försörjningsstöd behålla hela sin lön under de första 6 månaderna.

Som förvaltningen påpekar kan det bli problem då jobbstimulans i ekonomiskt bistånd kan påverka bostadsbidraget och eventuellt andra bidrag.

Vi instämmer också i att det inför implementeringen av den s.k. jobbstimulansen är viktigt att tydligt klargöra vilka omständigheter som är att betrakta som särskilda skäl. Detta för att skapa ett förutsebart och rättssäkert system.

Reservation anfördes av ledamöterna Hans Enroth (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att överlämna förvaltningens svar utan eget ställningstagande.